

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. III. Secundum esse, quod habet creatura à seipsa, est non
repugnantia terminorum, & repugnantia habendi esse necessarium in se.
In his duobus consistit formaliter esse possibile.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

CONCLUSIO III.

Secundum esse, quod habet creatura à seipsa, est non repugnantia terminorum, & repugnantia habendi esse necessarium ex se. In his duobus consistit formaliter esse possibile.

29. *Distinctio inter esse cognitum, & possibile, ex Scotus.*
 Ita expressè docet Scotus 1. dist. 43. n. 5. Vide verba eius clarissima, quantum ad 1. & ad ultimam partem, Conclus. præced. in principio. Et adde, quod scribit 2. dist. 1. q. 2. §. Quantum ad istum articulum, n. 10. Concedo enim, quod omne creatibile prius erat possibile creari ex parte sui; sed ista possibilitas non fundatur in aliquo esse simpliciter; sed in esse cognito, ita quod esse cognitum concomitatur possibilitas ad esse simpliciter, licet formaliter esse cognitum non sit esse possibile. Ubi Doctor distinguit inter esse cognitum, & possibile; idque rectè; quia etiam impossibile habet esse cognitum. In quo ergo distinguitur esse possibile ab esse cognito? Esse cognitum (inquit Scotus ibidem) est esse in actu, licet secundum quid; esse possibile est esse in potentia ad esse simpliciter, quod non competit impossibili. Itaque esse cognitum contrahitur ad possibile per illam non repugnantiam extremorum, & per repugnantiam ad habendum esse necessarium ex se. Quæ duo non habet ens possibile ab intellectu divino, sed ex seipso. Etenim quoddam aliqua extrema, v.g. homo & animal, lapis & animal repugnant, vel non repugnant, pendet ex natura extremorum; & similiter ex natura rei provenit, quod ipsis repugnet esse necessarium à se; nam per hoc distinguitur essentialiter creatura à Creatore. Igitur esse possibile formaliter consistit in non repugnantia extremorum, & in repugnantia habendi esse necessarium ex se, hoc est (inquit Felix sup. n. 17.) in respectu ad omnipotentiam, qui respectus est ultimum complementum possibilitatis, per quod fit res possibilis objectivè, & metaphysicè, ut insinuat Scotus sup. 1. dist. 43. ibi: In quibus duobus stat tota ratio possibilis, in quibus correspondet rationibus potentia activæ. Non est igitur possibilitas in objecto aliquo modo prior, quam sit omnipotentia in Deo, accipiendo omnipotentiam pro perfectione absoluta in Deo: sicut nec creatura est prior aliquo absoluto in Deo, si tamen res intelligatur esse possibilis, antequam Deus per omnipotentiam producat eam, sic est verum: sed in illa possibilitate non est simpliciter prior, sed producitur ab intellectu divino. Ita Scotus.

30. *Quid sit impossibile.*
 Qui ibidem n. 6. optimè explicat impossibilitatem rei, sive impossibilitatem, dicens: Quantum autem ad impossibilitatem dico, quod illa non potest esse primò ex parte Dei... quia ipsa est impossibilis propter repugnantiam ejus, ut fiat. Quod intelligo sic: impossibile simpliciter includit impossibilia, quæ ex rationibus suis formalibus sunt impossibilia: & ab eo sunt principiativè impossibilia, à quo principiativè habent suas rationes formales. Est igitur

ibi iste processus, quod sicut Deus suo intellectu producit possibile in esse possibili (principiativè, sive inchoativè) ita producit duo entia formaliter, utrumque in esse possibili, & illa producta seipsis formaliter sunt impossibilia, ut non possint simul esse unum, neque aliquid tertium ex eis. Hanc autem in composibilitatem, quam habent formaliter, habent ex se, & principiativè ab eo quodammodo, qui produxit ea: & istam impossibilitatem istorum sequitur impossibilitas totius figmenti in se, & ex impossibilitate partium suarum sequitur impossibilitas ejus respectu cujuscunque agentis: & ex hoc habet completi totus processus impossibilitatis rei, quasi ultimus gradus impossibilitatis sit negatio respectus ad quodcumque agens. Sic Doctor. Ergo à contratio sensu, per respectum ad agens completur ultimò possibilitas rei, ita ut esse possibile objectivum, seu metaphysicum consistat in esse diminuto, ut fundamento, & in non repugnantia terminorum cum respectu ad omnipotentiam. Ac consequenter impossibilitas in esse diminuto, & in repugnantia terminorum cum negatione respectus ad omnipotentiam.

Ex dictis facile solvitur hæc objectio: si intellectus non cognosceret extrema rei possibili, non esset formaliter possibilis ergo ab intellectu Dei habet possibilitatem, & non à seipsa. Patet, inquam, distinctio Consequentis; scilicet, creaturam habere possibilitatem principiativè & effectivè ab intellectu; formaliter verò à se ipsa. Nec bene dixeris: Omnipotentia non constituitur aliquo respectu ad creaturas: ergo neque possibile formaliter dicit respectum ad omnipotentiam. Negatur quippe Consequentia: discrimen est (inquit Felix supra num. 18.) nam inconveniens esset, quod aliquid Dei dependeret à creatura; non tamen est inconveniens, quod creatura dependeat à Deo, & ad illum dicat respectum. Potentia ut est attributum divinum (inquit Scotus 1. dist. 43. n. 4. vers. Tertio) & dicit perfectionem simpliciter, non dicit aliquem respectum ad creaturam: quia nulla perfectio divina, & simpliciter dependet à creatura. Hoc autem idem probat Ansel. Monolog. c. 15. cum illa relatio ad creaturam non dicat perfectionem simpliciter, etiam in Deo: quia tunc Deus non esset talis, si creatura non esset. Est autem perfectus omni perfectione simpliciter ex se, & ex natura sua, & non ex aliquo respectu ad creaturam. Maximum ergo foret inconveniens, si omnipotentia Dei constitueretur aliquo respectu ad creaturas.

Et verò quod inconveniens, si creatura possibilis dicat dependentiam à Deo, & respectum ad omnipotentiam? Hoc, inquis, quod in tali explicatione possibilis datur vitiosus circulus: nam si queratur, quid sit omnipotentia; Respondetur; quæ omne possibile facere potest, quod idem est, ac potest facere, quod potest fieri. Et si queritur, quid est esse possibile? Respondetur, quod fieri potest ab omnipotentia, quod perinde est, ac esse possibile; ergo idem per idem explicatur, & circulus vitiosus committitur. Respondet

K Felix

31. *Creatura habet possibilitatem formaliter à seipsa.*

Solvitur objectio.

Nulla perfectio divina & simpliciter dependet à creatura. Scotus.

32. *An sit in eo consensus quod possibile dicat respectum ad omnipotentiam.*

Felix sup. non committi circulum; quia possibile non solum explicatur per respectum ad omnipotentiam, sed per intrinsecam & absolutam non repugnantiam terminorum, in qua fundatur respectus: ideo enim creatura fieri potest ab omnipotentia, quia non repugnat; non vero e contra; ideo non repugnat, quia fieri potest: ultra quam non repugnantiam non est progrediendum; quia est ratio immediata & formalis. Audite Scotum 1. dist. 36. num. 14. Ratio (quare homini non repugnet esse, & chimæ repugnet) est, quia hoc est hoc, & illud est illud: & hoc in quocunque intellectu concipiente, quia quidquid repugnat alicui formaliter, ex se repugnat ei; & quod non repugnat formaliter, ex se non repugnat. Nec est hoc fingendum, quod homini non repugnat, quia non est ens in potentia; & chimæ repugnat, quia non est ens in potentia: imò magis è converso, quia homini non repugnat, ideo possibile est potentia logica; & quia chimæ repugnat, ideo est impossibile impossibilitate opposita: & istam possibilitatem consequitur possibilitas objectiva: & hoc supposito, omnipotentia Dei, quæ respicit omne possibile; dummodo sit aliud à se: tamen illa possibilitas logica absolute ratione sui posset stare, licet per impossibile nulla potentia eam respiceret. Ita Scotus.

Quare homini non repugnet esse, secundum chimæ. Scotus.

33. Planè, reponit quispiam; & ideo infero, ergo, secundum Scotum, respectus ad omnipotentiam non constituit creaturam possibilem; nam si per impossibile non esset in Deo omnipotentia, adhuc esset creatura possibilis, propter non repugnantiam, ut hic loquitur Scotus. Consequenter 1. dist. 7. §. Ad questionem, nu. 7. vide ejus verba sup. Conclusi. Item que 1. dist. 43. §. Hic dicitur, n. 2. in fine ait: Illud est simpliciter impossibile, cui per se repugnat esse, & quod ex se primo est tale, quod sibi omnino repugnat esse, & non propter aliquem respectum ad Deum affirmativum, vel negativum: imò sibi repugnaret esse, si per impossibile Deus non esset. Ergo illud est simpliciter possibile, cui per se non repugnat esse, & quod ex se primo est tale, quod sibi omnino non repugnat esse, & non propter aliquem respectum ad Deum affirmativum, vel negativum; imò sibi non repugnaret esse, si per impossibile Deus non esset. Consequentia probatur: quia in causis prædictis si affirmatio est causa affirmationis, & negatio est causa negationis; & vice versa, si negatio non est causa negationis, nec affirmatio erit causa affirmationis. Sicut, si habere pulmonem est causa respirandi, non habere pulmonem est causa non respirandi. Et si non habere pulmonem non est causa non respirandi, habere pulmonem, non erit causa respirandi. Respondet Felix sup. n. 19. Scotum hic loqui de esse diminuto, quod est initiative creatura possibilis, quod esse non habet ab omnipotentia, sed ab intellectu. Patet; quia n. 3. sic ait: Potentia activa, quæ Deus dicitur omnipotens, non est formaliter intellectus divinus, sed quasi presupponit actionem intellectus, sive illa potentia sit voluntas, sive alia potentia executiva: sed

Explicatur Scotus.

lapis est possibilis esse ex se formaliter: ergo, reducendo quasi ad primum principium extrinsecum, intellectus divinus erit illud, a quo est prima ratio possibilitatis in lapide. Non igitur illa potentia activa, a qua Deus dicitur omnipotens, est prima ratio possibilitatis in lapide. Probatio Assumpti: possibile, secundum, quod est terminus vel objectum omnipotentia, est illud cui non repugnat esse, & quod non potest ex se esse necessario: lapis productus in esse intelligibili per intellectum divinum habet ista ex se formaliter, & quasi principiative per intellectum: igitur est ex se formaliter possibilis, & quasi principiative per intellectum divinum. Sed quis hoc negat? Porro in duobus primis locis loquitur Scotus, juxta Felicem supra, de non repugnantia logica, & ita verum est; non verò de objectiva, de qua nos hic agimus.

Ex quo solvitur hæc objectio: Prius intelligitur creatura possibilis, quam talis respectus: ergo respectus non constituit creaturam possibilem. Antecedens probatur; nam non repugnantia est ante respectum, & talia prædicata seu extrema sunt, quæ postea existunt; ergo illa sunt, quæ sunt possibilis. Respondet Felix supra num. 19. quod possibilitas logica, communis Deo, & creaturæ est ante respectum; sed possibilitas objectiva, propria creaturæ non est completæ ante respectum; nam est possibile ab alio, ut optime Scotus 1. dist. 20. num. 7. ubi lego sequentia verba: Quantum ergo ad istum articulum, dico aliter; quod potentia activa primum correlativum est possibile, non communiter sumptum, ut opponitur impossibili; quia hoc modo possibile est, Deum esse; & tamen illud possibile non est terminus alicujus potentia activæ: ergo oportet, quod possibile, ut est potentia activa correlativum, sumatur determinatius: hoc autem non videtur, nisi secundum quod Avic. accipit possibile, 6. Metaph. & alibi frequenter, prout opponitur ei, quod est necessarium ex se. Et infra num. 8. sic ait. Quod dictum est de primo correlativo potentia activæ, quod sit possibile, intelligendum est de possibili objectivè, scilicet quod est terminus potentia, non de possibili subjectivè &c. Quando ergo dicimus, possibile ultimè constitui per respectum ad omnipotentiam, intelligi de possibili non logico, sed objectivo & metaphysico, quod est correlativum potentia activæ, juxta Scotum, mox allegatum.

Dubitas, an illa non repugnantia creaturarum sit conceptus positivus, vel negativus? An non esse conceptum privativum, & repugnantiam conceptum negativum. Probat suum dictum: quia privatio est carentia formæ in subjecto apio nato ad illam; sed hæc prædicata, animal, rationale in esse diminuto carent existentia reali, & habent aptitudinem ad illam habendam: ergo, quamvis talia prædicata sint etiam positiva, habent privationem, hoc est, non repugnantiam essendi. Et quia leo, lapis, repugnantia non habent talem capacitatem, & carent illa, dicitur negata, & non privata reali existentia: quod docuit

Scotus.

docuit Scotus 1. dist. 36. num. 14. in principio. Homini in aternitate inest non esse aliquid, & chimera non esse aliquid; sed homini non repugnat affirmatio... chimera autem repugnat. Id est homini potest inesse existentia realis; & ideo negatio ejus dicitur privatio; chimera autem non potest inesse, & ideo carentia ejus est pura negatio. Hinc non valet, quod aliqui obijciunt; repugnantia contradictorie opponitur non repugnantia; sed repugnantia est negatio; ergo non repugnantia est positivum; sicut non tenebrae sunt lux. Non valet, inquam, quia repugnantia, & non repugnantia non opponuntur contradictorie, sed solum distinguuntur ut negativum, & privativum, sicut cecitas seu carentia visus in lapide, & in homine, quae in hoc est privatio, quia homo est capax visus; in lapide vero pura negatio, quia hic est incapax visus. Unde ly Non, quando dicitur, non repugnantia, non affirmat aliquid positivum; sed solum negat, non repugnantiam esse aliquid negativum, & affirmat esse privativum, inquit Felix sup. n. 26. in fine.

Felix. 26. Objectio.

Solutio.

Quare dicitur aliquid negativum.

Sententia aliquorum, non repugnantiam nec proprie negativam, neque proprie privativam esse.

Respondetur.

Sed contra, dicit aliquis: non repugnantia potest reduci ad actum, ergo non est negatio; ergo nec privatio, quae essentialiter est negatio. Respondetur negando priorem Consequentiam; non enim dicitur aliquid negativum, quia non potest reduci ad actum, sive quia non potest esse aliquid positivum; sed quia de facto non est quid positivum, sive quia non est reductum ad actum. Sic quippe cecitas in homine dicitur negatio, non quia non potest reduci in actum; sed quia de facto non est reducta in actum, id est, quia actus oppositus, cuius est negatio, de facto non inest, quamvis possit inesse, & ideo dicitur privatio. Putant hic Aliqui, non repugnantiam neque proprie esse negativum, propter argumentum jam solutum; sed neque proprie privativum; quia non praesupponit subjectum privativum; sed esse quid medium participans aliquid de extremis; de negativo quidem, inquantum non supponit subjectum privativum; de privativo autem, inquantum non repugnantia apta est, ut ad existentiam reduceatur: sicut vacuum est medium inter negativum, & privativum; nam de negativo participat, quia in vacuo nullum est subjectum privativum existentia in loco: cum privativo convenit, inquantum vacuum est capax, ut repleatur entitate actuali. Sic illi.

Sed facile responderetur: subjectum hic est, esse diminutum seu cognitum, quod pro illo instanti concipitur absque repugnantia, & non repugnantia ad existere: vel potius subjectum est ipsum ens possibile, quod, ut patet ex ipso nomine, est ens aptum existere. Et haec ens quidem de vero esse creaturae possibile, quod distinguitur contra impossibile, & continetur sub genere, ac suas differentias veras habet, ex quibus formantur praedicationes aeternae veritatis, ut, Homo est animal, est rationalis, quae sunt verae, etiam antequam

Tom. us I.

homo existat. Sed nunquid hoc verum est scibile abque imperfectione scientis? Plane, ut patebit ex subsequenti Conclusionibus.

CONCLUSIO IV.

Videt Deus omnes creaturas posibles, tam secundum rationes communes, quam particulares in essentia.

Circa hoc fuit error Aristotelis 12. Metaph. textu 51. & Averrois ibi, dicentium, Deum solum seipsum cognoscere; nam si creaturas cognosceret, videret intellectus divinus. Ita Aristotelem intellexit ibi Scotus; inquit Felix sup. diff. 2. num. 1. quamvis Alii Aristotelem exequent. Pro eodem errore refertur Aureolus 1. dist. 35. quaest. 2. sed immerito (ut ibi notat Felix) nam solum negavit, cognitionem Dei terminari formaliter ad creaturas; tamen dixit, Deum emipenter, & plus aequipolenter (ita loquitur Aureolus) cognoscere omnes creaturas. Ut sit de hoc, Conclusio nostra probatur ex illo ad Hebraeos 4. v. 13. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus. Estque lumine naturali nota. Sed quod illud lumen? Scientia Dei est infinita: ergo cognoscit omnia cognoscibilia: sed omnes creaturae, etiam antequam realiter existant secundum suum esse tam commune, quam proprium, sunt cognoscibiles, cum sint vera entia, ut statim dictum est, & Conclus. praeced. luculenter demonstratum; ergo Deus omnes cognoscit, tam secundum rationes communes, quam proprias. Alias Deus non posset esse generalis conditor & provisor Universi; ageretque caeco modo, non cognoscens praevie ea, quae facere vellet.

Haec doctrina non est mea (quamquam aliquando mea) sed Doctoris nostri Subtilis lib. 2. Metaph. q. 24. & 25. Audite ipsum q. 24. n. 2. Dicendum est, quod omnia alia a se intelligit, cuius ratio est; primum principium est perfectissimum, & ipsum suum intelligere; ergo suum intelligere est perfectissimum: sed intelligit se; ergo intelligit se perfectissime; sed requiritur, ut perfectissime se intelligat, ut intelligantur omnia, ad quae virtus rei se extendit. Cum igitur ab ipso dependeat caelum, & tota natura, se ipsum perfecte non cognosceret, nisi caelum, & totam naturam cognosceret. Item: suum esse est causa omnium aliorum: sed effectus aliquo modo est in sua causa; quod ergo cognoscit causam, cognoscit effectus eo modo, quo sunt in causa: sed omnia sunt in ipso per modum intelligibilem; nam ipse est causa per voluntatem, & intellectum: omnia ergo alia intelligit. Haec ille de cognitione creaturarum, secundum rationem communem. Et si obijcias:

K 2

Intel-

37. Error Arist. & Averrois. Deum solum seipsum cognoscere. Felix. Pro eo immerito citatur Aureolus.

Conclusio probatur ex Script. & ratione.

38. Estque Doctoris Subtilis.